

บทที่ 1

บทนำ

หลักการและเหตุผล

คนไทยในสมัยโบราณนิยมทอผ้าไว้ใช้ในครัวเรือน เพราะในสมัยนั้นยังไม่มีโรงงานทอผ้า แต่ละครัวเรือนจึงต้องเรียนรู้วิธีการทอผ้าสืบทอดมาจากบรรพบุรุษ แม้แต่การตัดเย็บเสื้อผ้าก็ต้องใช้มือแทนเครื่องจักร ชาวบ้านไม่มีจักรเย็บผ้าต้องใช้เข็มกับด้ายในการเย็บและซ่อมแซมเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม โดยวิธีการเนา ดัน สอย และปักชุนด้วยมือมาตลอด จากภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เป็นความคิดริเริ่มของบรรพบุรุษดังกล่าว จึงเป็นที่มาของการทำหัตถกรรมผ้าคันมือของจังหวัดแพร่ (Craft bedcovers, 2008: online)

จังหวัดแพร่เป็นจังหวัดที่ถือได้ว่าเป็นแหล่งผลิตงานผ้าคันมือแห่งใหญ่ของประเทศ จากการสำรวจรายได้ของกลุ่มงานผ้าคันมือภายในอำเภอเมืองแพร่ พบว่ามีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนประมาณ 140,500.00 บาท (ผู้ผลิตงานผ้าคันมือ, 2554: สัมภาษณ์, 1 เมษายน.) ซึ่งจัดอยู่ในกลุ่มผลิตภัณฑ์ประเภทของใช้และของตกแต่ง ที่สร้างรายได้ให้กับจังหวัดแพร่มากที่สุด (สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดแพร่, กลุ่มงานส่งเสริมการพัฒนาชุมชน, 2554: แบบประมาณการรายได้) ทั้งนี้เป็นผลสืบเนื่องมาจากการที่มีชาวบ้านที่มีฝีมือประจำท้องถิ่นอยู่เป็นจำนวนมาก ซึ่งล้วนแต่สะสมประสบการณ์มายาวนาน จึงทำให้จุดเด่นของผลงานอยู่ที่ความสวยงามและรายละเอียดความประณีตสูง (ผู้จัดการออนไลน์, 2551: ออนไลน์) ผลิตภัณฑ์ที่ทำกันอย่างแพร่หลาย ได้แก่ ผ้าปูโต๊ะ ผ้าห่ม ผ้าคลุมเตียง ปลอกหมอน เป็นต้น โดยการผลิตนั้นเกิดจากการร่วมกันดำเนินงานของชาวบ้านที่มีความสนใจในงานหัตถกรรมเน้นฝีมือ จัดตั้งเป็น “กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร” หรือ “วิสาหกิจชุมชน” ภายใต้การส่งเสริมจากกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาการเกษตรจังหวัดแพร่ สำนักงานเกษตรอำเภอเมืองแพร่ เป็นต้น ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นแหล่งรับและถ่ายทอดความรู้ด้านการเกษตร ให้สมาชิกได้รับการพัฒนาอาชีพและสามารถพึ่งพาตนเองได้ (เอกสารประกอบการคัดเลือกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรดีเด่น, 2553: 2) ตัวอย่างเช่น กลุ่มหัตถกรรมผ้าคันมือบ้านธรรมเมือง กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านพันเชิง เป็นต้น

ในปี พ.ศ. 2546 กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านพันเชิง ได้จดทะเบียนเป็นองค์กรเกษตรกร

ตามพระราชบัญญัติกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร มีสมาชิกจากการรวมตัวกันจำนวน 25 ราย มีทุนเริ่มแรก 3,800.00 บาท สิ้นทรัพย์ประเภทอาคาร 1 หลัง สร้างจากเงินสนับสนุนโครงการ SML จำนวน 370,000.00 บาท และทุนส่วนตัวของสมาชิกในกลุ่ม จากการนำหุ้นออกจำหน่ายแก่สมาชิก ราคาหุ้นละ 100.00 บาท (เอกสารประกอบการคัดเลือกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรดีเด่น, 2553: 15,25) ร่วมกันเพื่อทำการผลิตผ้าคันมือจำหน่ายในจังหวัดและต่างจังหวัด โดยนำวัตถุดิบที่มีอยู่ในท้องถิ่น มาประยุกต์ใช้ผสมผสานกับภูมิปัญญาท้องถิ่นพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่มีชื่อเสียงของกลุ่ม ปัจจุบันทางกลุ่มได้ทำการแบ่งผลิตภัณฑ์ออกเป็น 2 กลุ่ม คือ ผลิตภัณฑ์หลัก ได้แก่ ผ้าห่ม ผ้าคลุมเตียง และปลอกหมอน ผลิตภัณฑ์รอง ได้แก่ ผ้าปูโต๊ะ ผ้าแขวนฝาผนัง และกระเป๋า (เอกสารประกอบการคัดเลือกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรดีเด่น, 2553: 20) เนื่องจากผลิตภัณฑ์หลัก สามารถสร้างรายได้ให้แก่กลุ่มมากขึ้น จากข้อมูลผลการดำเนินงานพบว่า มีการเพิ่มขึ้นของรายได้จากการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ดังกล่าว เปรียบเทียบระหว่างปี 2551 มียอดขายประมาณ 150,000.00 บาท และปี 2552 มียอดขายประมาณ 197,980.00 บาท (เอกสารประกวดกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร, 2553: 11) ทำให้สมาชิกในกลุ่มมีรายได้จุนเจือครอบครัวเพิ่มขึ้น อีกทั้งเป็นการสร้างคุณค่าให้ผลิตภัณฑ์ในท้องถิ่นเป็นที่รู้จักแก่บุคคลทั่วไปทั้งชาวไทยและต่างชาติ เป็นการสนองนโยบายหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ไทย จนได้รับรางวัลชนะเลิศ ระดับจังหวัด ปี 2553 ในการประกวดกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรดีเด่น รวมถึงได้รับรางวัลอันดับ 1 ระดับเขต ประเภทสถาบันเกษตรกรที่มีผลงานดีเด่น จากผลิตภัณฑ์ผ้าคันมือของกลุ่ม ทั้ง 6 ประเภท ได้แก่ 1) ผ้าคลุมเตียง 2) ผ้าห่ม 3) ปลอกหมอน 4) กระเป๋า 5) ผ้าปูโต๊ะ 6) ผ้าแขวนผนัง และในปี 2554 ผลิตภัณฑ์ของกลุ่มได้รับเครื่องหมายมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน จากสำนักมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม รวมถึงได้รับรางวัลที่ 2 จากการคัดเลือกสถาบันเกษตรกรดีเด่น ประเภทกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรดีเด่น ประจำปี 2554

อย่างไรก็ตาม การจัดตั้งกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรเพื่อดำเนินงาน ทางกลุ่มมีการจัดทำบัญชีให้เป็นปัจจุบัน แต่ไม่ถูกต้องตามหลักบัญชีสากล ซึ่งอาจทำให้ข้อมูลต้นทุนและผลตอบแทนที่ได้ไม่ตรงตามความเป็นจริงเท่าที่ควร ดังนั้นผู้ศึกษาจึงมีความสนใจที่จะศึกษาด้านทุนและผลตอบแทนจากการลงทุนทำผลิตภัณฑ์ผ้าคันมือ เพื่อช่วยให้กลุ่มผู้ผลิตสามารถวางแผนการดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนนำข้อเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหาและอุปสรรคที่ได้จากการศึกษานี้ไปปรับใช้ประกอบการตัดสินใจในการบริหารเงินทุนหมุนเวียนซึ่งเป็นปัญหาของกลุ่มอยู่ในปัจจุบัน ผลการศึกษาในครั้งนี้นอกจากจะเกิดประโยชน์ต่อกลุ่มผู้ผลิตโดยตรงแล้ว ยังเป็นประโยชน์ต่อบุคคลทั่วไปที่สนใจในการลงทุนทำผลิตภัณฑ์ผ้าคันมือ รวมถึงเป็นข้อมูลในการส่งเสริม พัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าคันมือสำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอีกด้วย

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาต้นทุนและผลตอบแทนจากการผลิตผลิตภัณฑ์ผ้าคั้นมือของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านพันเชิง อำเภอเมืองแพร่

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบต้นทุนและผลตอบแทนจากการผลิตผลิตภัณฑ์ผ้าคั้นมือของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านพันเชิง อำเภอเมืองแพร่
2. สามารถนำข้อมูลไปใช้สำหรับผู้ที่สนใจจะผลิตผลิตภัณฑ์ผ้าคั้นมือและเป็นแนวทางในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้ดียิ่งขึ้น
3. สามารถใช้เป็นแนวทางในการคำนวณต้นทุนผลิตภัณฑ์เกี่ยวกับผ้าคั้นมือของชุมชนอื่นได้

นิยามศัพท์

ต้นทุน หมายถึง ต้นทุนทั้งสิ้นจากการผลิตผลิตภัณฑ์ผ้าคั้นมือของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านพันเชิง ตั้งแต่การเตรียมวัตถุดิบ จนกระทั่งเป็นสินค้าสำเร็จรูป

ผลตอบแทน หมายถึง ผลตอบแทนที่ได้รับจากการผลิตและจำหน่ายผลิตภัณฑ์ผ้าคั้นมือ หลังจากหักค่าใช้จ่ายในการลงทุนแล้ว

ผลิตภัณฑ์ผ้าคั้นมือ หมายถึง ผลิตภัณฑ์ที่ทำจากผ้า โดยใช้เทคนิคการตกแต่งลวดลายบนผืนผ้าด้วยกรรมวิธี การเย็บ ปะ ตัดต่อ ด้วยวิธีการเย็บด้วยมือ เพื่อให้ได้ลวดลายที่มีลักษณะนูนขึ้น ผลิตภัณฑ์ผ้าคั้นมือ เช่น ผ้าห่ม ผ้าคลุมเตียง ปลอกหมอนอิง ผ้าปูโต๊ะ ผ้าแขวนฝาผนัง เป็นต้น

กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านพันเชิง หมายถึง องค์กรเกษตรกรในความรับผิดชอบของกรมส่งเสริมการเกษตร ซึ่งเกิดจากการรวมตัวของสตรีในภาคเกษตร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นแหล่งรับและถ่ายทอดความรู้ด้านการเกษตร เพื่อดำเนินกิจกรรมพัฒนาอาชีพการเกษตรและพัฒนาครอบครัวสู่คุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น (เอกสารประกวดกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร, 2553: 2)